Sunji keel

See artikkel vajab toimetamist. *(August 2019)*
Palun aita artiklit toimetada (https://et.wikipedia.org/w/index.php?title=Sunji_keel&action=edit). (Kuidas ja millal see märkus eemaldada?)

Sunji keel	
Kõneldakse	Ameerika Ühendriikides
Piirkonnad	New Mexico, McKinley maakond
Kokku kõnelejaid	9650[1]
Keelesugulus	Isolaatkeel
Keelekoodid	
ISO 639-3	zun
Sunji keele levila enne kontakti eurooplastega	

Sunji keel[2] (inglise keeles *Zuni language*) on põhiliselt Ameerika Ühendriikide lõunaosas, eriti New Mexico osariigis räägitav isolaatkeel. Seda keelt oskab terves maailmas umbkaudu 9600 inimest, kellest ligikaudu 7000 räägib seda igapäevaselt kodus. Enamus kõnelejatest on sunji hõimu liikmed. Sunji keeles rääkides öeldakse keele kohta *Shiwi'ma*, mis tõlkes tähendaks "sunjide viis" või "sunjide tee"

Sisukord

Klassifikatsioon

Sunji keel ei kuulu teada olevalt ühtegi keelkonda, mis tähendab, et tegu on isolaatkeelega. On pakutud hüpoteese, et laiemalt kuulub penuti keelte hulka. See teooria on leidnud ka kõige laialdasemat toetust keeleteadlaste hulgas, kuid kinnitust ei ole see veel leidnud. Veel on arvatud, et sunji keel võiks olla seotud hoka keelte, tano keelte ja paljude teiste indiaani keeltega, aga nende puhul on tegu väga vähese toetajaskonnaga hüpoteesidega.

Keele kasutus

Kasutatakse ladina tähestikku.

Mõningaid lapsi kasvatatakse kodus sunji keelt rääkides, et keel päriselt välja ei sureks. Siiski tuleb järjest rohkem kõnelejate seas kasutusele inglise keel ning sunji keele igapäevane rääkimine väheneb. Enamasti kasutatakse religioossetel üritustel või tseremooniatel, kodudes ja hõimu koosolekutel. Peamised rääkijad on täiskasvanud.[1]

Tähestik

Sunji tähestik koosneb 22 tähest

A a , B b, Ch ch, E e, H h, I i, K k, kw, L l, Ł ł , M m, N n, O o, P p, S s, sh, T t, ts, U u, W w, Y y , ' [3]

Ł hääldatakse nagu h ja l koos

Koolonit kasutatakse pikkade täishäälikute märkimiseks

'hääldatakse /ʔ/ , mis on kõrisulghäälik ehk larüngaalklusiil

Numeraalid

Kasutatakse mõningate arvsõnade ütlemiseks näppe. Sunji tähendus on sulgudes.[4][5]

1 *dobinde* (võetud alustuseks(näpp))

2 *kwili* (pandud teisega kokku)

3 *ha 'i* (keskmine näpp)

4 *a:wide* (kõik peale ühe sõrme)

5 *apde* (maha löödud/saetud)

6 *dobalekk 'ya*

7 *kwilelekk 'ya* (2+5)

8 *ha 'elekk 'ya* (3+5)

9 *denalekk 'ya*

10 *asdemla* (kõik näpud)

Keelenäited

Sellepärast, et keelt räägitakse tihti religiooniga seotud tegevustel, siis on ka keele näited enamasti religiooniga seotud.

Le'na' benan k'okshi banan kwayi. Jesus Christ, ho'n a:wan Datchu God an Tsawak'ona andepbe:'a.[3]

Eesti keelde tõlgituna tähendab see „Jeesus Kristuse, Jumala poja, evangeeliumi algus."

Sõnu moodustatakse tüvele liidete lisamisega.

Näiteks: *łada:kwe* - jahimees

Sõna tüvi *łada* - jahtima või võitlema ja järelliide *kwe*, mis viitab inimesele.[6]

Viited

1. http://www.ethnologue.com/language/zun
2. http://ems.elnet.ee/tais.php?lkeel=NULL&sona_id=30881
3. http://www.omniglot.com/writing/zuni.htm
4. http://www.lexiline.com/lexiline/lexi92.htm
5. http://www.youtube.com/watch?v=AqlBMLUHE6o
6. http://www.ashiwi.org/Language.aspx
